

6309 SAYILI MADEN YASASI İLE YÖNETMELİKLERİNDEKİ JEOLOJİ MÜHENDİSLERİNİN YERİ

Ülkemizde madencilik alanındaki tüm uygulamalar 1054 yılında yürürlüğe giren 6800 (871 le değişik) Sayılı Maden Yasası ile yürürlükte,

Jeoloji Mühendisleri tarafından yapılmakta olan Jeoloji hizmetleri ise halen yürürlükte olan Maden Yasası ile Yönetmeli Mermâe yera Jmaımktadır, Hatta 1954 yılı Maden Yasasında sadece 82. Maddede yaralan "Aramamda Fennî Nezaret*" Yetkisi daM 1968 yılında 271 sayılı yasa ile kaldarilmistir,

Oysa; Maden Yasasının 32, S3, 48, 44, 48, 49, 00, 51, 52, 53, 57, 60, 61, 82, 84. Maddeleri ile bu maddelere ilişkin mevcut veya yeni eklenecek, Keşif ve Tahki- kat, Arama Raporu, Arama Kaporumm Arm Tatbik, İşletme Hakkı Talebi, Jeolaji Haritası ve Jeoloji Defteri Yönetmeliklerinde gerekli değişiklik ve/veya eklemelere Jeoloji hikmetlerinin tanımı ve Jeoloji Mühendis- lerinin yetki ve* sorumlulukları yer almalıdır.

Ülkü kalkınmasında oynadığı rol gittikçe artan Madencilik Sektörünün sorunlarına kalıcı çözümler getirebilmek için konuya ilişkin mevcut yasaların ülke ekonomisine daha yararlı olma açısından ele alınarak yeniden düzenlenmesi gereği yadsınamaz bir gerçektir. Ülke madencilüğünün yasal düzenlemelerle daha elve- rişli duruma getirilmesinde önemle ele almaması gere- ken konulardan biri de jeoloji mühendisleri görevlerinin açık bir biçimde saptanarak, yasalarda yer almasıdır.

Ekonominin temelini oluşturan madenlerin jeolojik olaylar sonucu oluştuğu bilimsel gerçep gözönüne alındığında, bunların bulunup değerlendirilmeleri an- ca-k jeoloji mühendisliği mesleğinin uygulamadaki ken- dinin özgü yöntemleriyle mümkündür. Yüzejde mostra veren cevherlerin "bulunmuş maden*" haline getiril- mesi için jeolojik çalışmalar yapılır ve ancak bu çalış- malar sonunda cevherin yayılmış kalınlığı, nitel ve ni- cel özellikleri saptanır* Yüzejde görülmeyen (mostra vermeyen) cevherlerin, önce varlığının ortaya koñnil- ması ve sonra "bulunmuş madan" haline getirümesi »yrınMı jeolojik çalışmaları gerektirir, Asırlardan» beri çeşitli uygarlıkların; yaşadığı ve gereksinmelerml yüzejdeki cevherlerden kaarsıladıp ülkemizde, mostra madenülUp devri genel olarak kapanmıştır denilebilir.

Yer altındaki cevherlerin saptanması, öncelikle en ucuz ve kılavuz yöntem olan yüzey jeolojisi çalışmalarıyla başlar ve cevherleşmeye ilişkin jeolojik oluşum- ların aydınlatılmasıyla sonuçlanır. Bugün dünyada* çağdaş maden jeolojisi araştırmaları birbirini izleyen ve tamamlayan bir kaç aşamada yapılır. Ancak bu belli aşamalardan sonra cevher, teknik, teknolojik ve ekonomik açıdan işletilebilirlik niteliği kazanır,

Bir cevherin aranması» cevherin arandığı bölgenin jeolojik haritasının yapılmasıyla başlar. Önce küçük ölçekli (1/100 000, 1/28 000), datao sonra büyük ölçekli (1^10.000, iyö 000, ip 000), jeoloji haritatoru yardımı ile cevher aranması gerekli yerler belirlenir. Büyük Ölçekli jeoloji haritaları ile de, cevherin bulunduğu to- sun saptanarak cevherin yeraltındaM devamiligimi tahkik etmek üzere jeofizik, sondaj, galeri kuyu ve yar- ma gıbt çalışmalar önerilir.

Yüzey jeolojisi püışnm sonuçlarıyla Mrllkte, Jeofteñs sondaj, galeri, yarma, ve kuyulardan elde edilen tüm bilgilerle» cevherin yeraltındaM uzanımı, geo- metrisi ve niteliği jeolojik kesitler halinde ortaya ko- nulur, rezervi saptanır ve© muhtemel bir işletme eahş- mannul temel veriler hasırlanır»

Oevher bu şaaşmalar sonucu hazırlanan bir jeo- loji rapora ile "bulunmuş mÄdeii*" halin© getMiiirt Bu aşamadan sonra "bulunmıii made»" to ekonomik iş- l&tüebürüpnin hesaplanması, fizibilite raporının ha- »ırlanması ve hundan sonra da ifleMunesi gerşeMef- tmm.

Oevherin "bulunmuş maden" haMn© gottrümesi aşanaamda, kiuyasal tahlillerin yapılması dışmdaM gaüşmalarai büyük bir kısmı jeoloji mühendisleri tarafm« itam gerçekleştirilir ve ÜgUi raporların tümü jeoloji mühendisleri tarafından hazırlanır. Zaten maden jeo- lojisine ilişkin hizmetlere ülkemizde o kadar gerek« sinme duyulmuştur M, bu konuda yasal düzenlemeler bulunmamasına karşın, devletçe madencilik sektörün- de görevlendirilmiş bulunan MTA, TKİ, Etibank, ICBI, TDÇİ, Sümerbank gibi kuruluşların maden etüdü ve araştırmaları ile UğM bölümlerinde ağırlıklı ola- rak jeoloji ^mühendisleri çahşırlınmaktadıF»

Bu gereksinmeye paralel olarak jeoloji mühendliBİ yetiştiren fakülteler büyük bir hızla geliştirilmiş, ma, dencilik sektörünün gerektirdiği jeoloji hizmetlerini uygulayacak nitelik ve nicelikte jeoloji müheutiMerl yetiştirilmiş ve yetiştirilmektedir .

Jeoloji münendisügl eğitimi Ülkemizde ilk Äefa İŞSö yılında I s« anbul Teknik Üniversitelerinde Bladen İşletme Bölümü, Metalürji Bölümü yamsıra Jeoloji Mühendisliği Bolümü*nün kurulmasıyla başlamıştır.

Ülkemizde Jeoloji MUhendisUfi eetitimi yapılan üniversiteler şunlardır t

- # İstanbul Tetoük Üniversitesi
- m Orta Bofu Teknik Ünivorsitesi
- # Kunuhmiz Teknik Üniversitesi
- !0 istanbul Üniversitesi

H Ankara Üniversitesi
JÜ Hacettepe Üniversitesi!
© Ege Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi
% Fırat Üniversitesi
% Çukurova Üniversitesi

Ülkemizde bugüne kadar mevcut jeoloji mühendisi sayısı *MWm* ulaşmıştır* Ülkemizde madencilik sektöründe arama, değerlendirme ve "bulunmuş maden" haline getirilmede izlenen yöntemler, kamu sektörü dışında gıda# jeoloji hizmetleri uygulanmaktadır yoksun olarak yürütülmeye çalışılmaktadır.

Ülkemizde varlığı bugüne kadar devlet kullanan ve üniversitelerce ortaya konan doğal kaynaklarımızın, "bulunmuş maden" haline getirilerek, ülke ekonomisinin htonetne sunulmasının başlıca nedeni, Heri ditye maden arama büm ve tekniğinin uygulanmasını sağlayıcı yasal düzenlemelerini olmayışı veya eksik bulunuşu ya da çeşitli tarihlerde yapılan yasal düzenlemelerde bir ÖnceM ile çelişMil hükümler bulunmasıdır, Geçekte, ülkemizdeki madenlerde varlığını ortaya çıkaracak nitel ve nicel bakımdan yeterli teknik güç ve buntorua toynağı üniversiteler üe, uzun yıllardır maden arayeliğında deneyim kazanmış devlet kuruluşları bulunmaktadır, Buna karşılık, bu güçleri planlı ve programlı bir şekilde bir araya getirerek madenlerin amşılması, etüt ve aramalarını yapılarak "bulunmuş maden" İmline getirilmedi ve işletme aşamasında da gerekli jeoloji MzmeMerinto yapılmasına ait yasal düzenlemeler bulunmamaktadır.

Halen yürürlükte bulunan yasanın uygulanması ile, bu güne kadar görüldüğü teere, arayıcı unvanını taşıyan maden girişimcileri, gelecekte kurulacak işletmenin dayanacağı teknik bilgiyi toplamaya, cevher yatağının ekonomisini doğrudan etMleyecek jeolojik özellikleri öğrenmeye çalışacak yerde, günlük kazanç pelinde koşarak kolay cevheri örirtmafe yoluna seçmişlerdir.

Yeraltı toynakları, ©nder bulunan, atadıktan sonra yerine konulması mümkün olmayan, bu nedenle de diğer üretim biçimlerine göre Özel bir değeri olan kaynaMardır,

Ülkemizde arama ruhsatı için başvuruda bulunanların çoğunun, konunun; gerektirdiği eğitimden geçmemiş kişiler olduğu, Maden Dairesindeki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Bağlantı sonucu htümam cevher yataklarının işletme aşamasından Öne© **bulunmuş maden" durumuna getMlmesind© gerekli olan bünis< I, teknik, jeolojik ŞaMımMarı, aramalarla Ügim yasal EO.

runüüük olmaması nedeniyle yapılmamaktadırlar« Böylece yeraltında devamı bulunan cevherini, en ekonomik bir şekilde ve tam olarak çıkarılmaması, kaynaklarımızın büyük ölçüde İsafına yol açmaktadır»

Maden yataMajramızın araştırılmasından üretimme kadarki süreçte büyük bir finansman kaynağına, g©* reksinine dayaldutu, blMnen bir gerçek iken, en nem yöntemlerle cevherin tümünün ortaya çıkarılmasını saf, layaeak jeoloji hLonetlerini uygulayan jeoloji mühendislerinin bu çalışmalarla İlgili yasalarda yer alması, ülke çıkarlarına ters düşen bir olgudur.

Bugüne kadar jeoloji htanetlerine yer vermeyen yasal düzenlemelere göre yapılan araş ırmainsii, ekonomiye katla koyucu sonuçlar vermedip, aşağıda vereceğimiz istaÜstiki bilgilerle de doğrulanmaktadır,

Maden Dairesinde kayıtlı arama, ruhsatlı sahaların adedi 2500 civarında^ İşletene hakın talepli m^ haların toplamı ise 7000 civarındadır, Ameak işletene hakkı talep aşamasında 0000 saha Mkümden düşerek o sahalar tekrar aramaya açık duruma getirilmiştir* Bu durum göstermektedir M, araana aşamasında, günün tekniği ile bağdaşır ne bir jeolojik inceleme, ne d© bir değerlendirme yapılmıştır» Sonuçta işletilebilir madenler gerekli biçimde "bnlunrauş maden" durumuna gettüemeniş ve kaynak israfına yol açmıştır.

Ayrıca, bu sahalar için kesin jeolojik bilgiler elde edilemediğinden yeniden aramaya açılarak ülkemiz için saman ve kaynak israfına neden olacaktır,

Madenlerin aranıp bulunması, teknik ve ekonomik olarak işletilmeği, madenü içinde bulunduğu yer kabuğunun iyi tanınması ile mümkündür% Yer kabuğunu İnceleyen bilim jeoloji olduğuna göre, maden araştırmalarına iMşkin yasal düzenlemelerde jeoloji mühendislerine yer verilmemiş olması büyük bir çelifkl tesİdi etmektedir.

Ülke ekonomisini» genelMnme duyduğu madenler ülkemide jeolojik olarak var iken, jeoloji Manetlerine gereken önemin vermineanesi sonueu, bu maden. lerto sanayi için zorunlu olanları döviz ödenerek dışarıda İthal edilmektedir*

Ülke madencUğlnu çeşitli konularında Jeoloji Mühendisleri Odasınca yapılan çalışmalarda» madenciligtaiizan en iyi biçimde değerlendirileblmesi Uçta, diğer teknik konular yaniiira jeoloji hizmetlerinin de yasaların ÜgÜi bölümlerinde yer alması gereldiliği goİueuna varıİBuştir.